

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи соціально-психологічної реабілітації»

професійний обов'язковий освітній компонент за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова психологія», «Робота з персоналом» підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на 2023-2024 навчальний рік.

Протокол №1 від 08 серпня 2023 р.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Основи соціально-психологічної реабілітації»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи соціально-психологічної реабілітації» спрямована на формування знань щодо особливостей та прикладних проблем соціально-психологічної реабілітації особистості, що набула певного травматичного досвіду.

Основний результат, якого мають досягти здобувачі вищої освіти у ході вивчення навчальної дисципліни, є формування та вдосконалення знань в межах визначення та ідентифікації різновидів реабілітаційних послуг. Психологічна грамотність щодо різних аспектів реабілітаційної діяльності буде корисною для майбутніх фахівців у галузі надання психологічної допомоги взагалі, та здійснення реабілітаційного супроводу зокрема.

З метою активізації самостійної роботи програма містить семінарські заняття, а також перелік завдань для самостійної роботи. Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення диференційного заліку.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Оніщенко Наталія Вікторівна, начальник кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, доктор психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 422 Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	n-onischenko@ukr.net
Наукові інтереси	- психологічна допомога постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій; - соціально-психологічна реабілітація професійних контингентів; - посттравматичне зростання.
Професійні здібності	- професійні знання і практичний досвід щодо організації та надання екстреної психологічної допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій різного походження; - навички психологічного аналізу професійної діяльності екстремального профілю; - організація та здійснення науково-методичного супроводу професійної діяльності психологів ДСНС України .
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Оніщенко Н.В., Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія - Х. : Право,

	<p>2014. – 584 с.</p> <p>2. Оніщенко Н.В. Установка на життя як фактор збереження фізичного та психічного здоров'я в умовах екзистенціальної загрози / О.В. Тімченко, Н.В. Оніщенко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна № 981. Серія «Психологія». Випуск 47. – Х.: Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2011. – С. 173-177.</p> <p>3. Оніщенко Н.В. Психологічні особливості переживання початку війни цивільним населенням м. Харкова/ Оніщенко Н.В. //Проблеми екстремальної та кризової психології - 2022. № 1(3) – С.84-96 DOI 10.52363/dcpp-2022.3.12</p> <p>4. Психологічні наслідки перебування рятувальників у зоні проведення антитерористичної операції: Монографія / За заг. ред. Н.В.Оніщенко, О.В. Тімченко. – Х. : ФОП Панов А.М., 2019. – 176с.</p>
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 422. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти знань про сутність, види, специфіку та особливості реабілітації в загалі та психологічної реабілітації зокрема. Набуття знань щодо особливостей організації та надання реабілітаційних послуг в Україні та за її межами.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обов'язкова професійна
Рік підготовки	3 курс
Семестр	6

Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	8
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	2
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	80
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	Диф.залік

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного оволодіння даною навчальною дисципліною необхідними є вивчення таких дисциплін як кризова психологія, вікова психологія, психологічне консультування.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійних програм «Екстремальна та кризова психологія» та «Робота з персоналом» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПР
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПРН 01.
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПРН 02.
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПРН 09.
Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощ відповідно до вимог замовника.	ПРН 12.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК
Знання та розуміння предметної області та розуміння	ЗК 02.

професійної діяльності.	
Здатність приймати обґрунтовані рішення.	ЗК 06.
Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.	СК 03.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Зміст та мета реабілітаційного процесу

Тема 1.1. Місце реабілітації в системі психологічної допомоги

Тема 1.2. Мета, завдання та принципи соціально-психологічної реабілітації

Тема 1.3. Основні принципи організації програм реабілітації та етапи надання реабілітаційних послуг

Тема 1.4. Психотравмівні та кризові ситуації: наслідки та особливості переживання

Тема 1.5. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі

МОДУЛЬ 2. Психологічний супровід осіб, що набули травматичного досвіду

Тема 2.1. Нормативно-правове забезпечення надання послуг в межах психологічної реабілітації в Україні

Тема 2.2. Функції та завдання мультидисциплінарних команд фахівців в межах соціально-психологічної реабілітації.

Тема 2.3. Проблеми психологічної реабілітації осіб з адиктивною поведінкою

Тема 2.4. Психологічна реабілітація професійних контингентів: сучасний стан

Тема 2.5. Техніки, форми та методи роботи в межах надання реабілітаційних послуг.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота
1 - й семестр						
Модуль 1						
Тема 1.1	8	2	2		4	
Тема 1.2	8	2	2		4	
Тема 1.3	8	2	2		4	
Тема 1.4	8	2	2		4	
Тема 1.5	10	2	4		4	модульна

						контрольна робота (теми 1.1- 1.5)
Разом за модулем 1	42	10	12		20	
Модуль 2						
Тема 2.1	10	2	4		4	
Тема 2.2	8	2	2		4	
Тема 2.3	10	2	2		6	
Тема 2.4.	10	2	2		6	
Тема 2.5.	10	2	2		6	модульна контрольна робота (теми 2.1-2.5)
Разом за модулем 2	48	10	12		26	
Разом	90	8	2		80	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Реабілітація та її різновиди. Історичні аспекти реабілітації. Сучасний стан психологічної реабілітації. Завдання психологічної реабілітації	1
2.	Психотравмуючий досвід: особливості переживання та специфіка відновлення травмованої особистості	1
Разом		2

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен наприкінці семестру; аналітичні роботи, презентації.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)
90–100	А

80–89	B
65–79	C
55–64	D
50–54	E
35–49	FX
0–34	F

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційного заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1, 2	лекції	8	0	0
	семінарські заняття	2	0	0
II. Індивідуальна самостійна робота				30
III. Контрольна робота				30
Підсумковий контроль (диф залік)				40
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

* За виконання творчих робіт з навчальної дисципліни (участь в університетських олімпіадах з дисципліни, підготовка наукових статей, участь у конкурсах робіт і олімпіадах, виконання завдань із удосконалення дидактичних матеріалів з дисципліни тощо) здобувачу вищої освіти можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів немає перевищувати 20.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

3 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

2 бали – здобувач орієнтується в обговорюваній тематиці, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

25-30 балів – тему розкрито в повному обсязі, всі положення обґрунтовані, є самостійні судження;

20-24 балів – тему розкрито вичерпно, положення обґрунтовані, матеріал повністю взято з літератури;

15-19 балів – тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з конспекту та основної навчальної літератури;

10-14 балів – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самостійно та інтерпретовані правильно;

5-9 балів – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітке;

1-4 бали – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві;

0 балів – завдання, передбачене на індивідуальну самостійну роботу, здобувачем не виконане.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці. Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з нижченаведеного переліку або індивідуальну тему погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе або реферату.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення

текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

- 1 Особливості складання реабілітаційної програми
- 2 Специфічні особливості використання діагностичного інструментарію у реабілітаційному процесі
- 3 Нормативно-правові та законодавчі документи, що регулюють надання реабілітаційних послуг в Україні
- 4 Соціально-психологічна реабілітація: спрямованість та сфери застосування
- 5 Мета та завдання соціально-психологічної реабілітації професійних контингентів сектору безпеки та оборони України
- 6 Принципи соціально-психологічної реабілітації постраждалих від надзвичайних ситуацій.
- 7 Методологічне забезпечення психологічної реабілітаційної діяльності
- 8 Особливості планування та організації реабілітаційних заходів з різними категоріями реабілітантів

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт:

25-30 балів – вірно дані відповіді на всі питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

20-24 балів – в цілому розкриті всі питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

15-19 балів – дані відповіді на більшість питань;

10-14 балів – дані відповіді на більшість питань, але допущені помилки;

5-9 балів – дано відповідь на одне питання;

0-4 балів – відповідь відсутня або робота містить грубі помилки.

Контрольна робота є складовою контролю роботи здобувачів вищої освіти, яка виконується у вигляді письмової роботи під час періоду самостійного навчання. Для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати контрольну роботу, яка виконується у міжсесійний період та повинна бути подана для перевірки та рецензування викладачу. Здобувачі вищої освіти, контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання екзамену з дисципліни. Оцінювання контрольної роботи здійснюється у відповідності до визначених критеріїв. У день складання екзамену контрольні роботи на рецензування не приймаються. Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання. Слід використовувати загальноприйняту психологічну термінологію.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1; відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися 10 арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять. Список використаних літературних джерел розміщується з нової сторінки у алфавітному порядку.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат).

Перелік питань-завдань для підготовки контрольних робіт:

1. Історичний аналіз виникнення та розвитку реабілітації як окремої галузі.
2. Що таке професійна реабілітація?
3. Місце реабілітаційної психології в структурі психологічної науки і практики.
4. Співвідношення термінів «нейрореабілітація», «психологічна реабілітація», «соціальна реабілітація», «професійна реабілітація».
5. Реабілітаційні заклади в Україні та їх характеристика.
6. Місце реабілітаційної психології в структурі психологічної науки і практики.
  1. Види послуг в межах психологічної реабілітації.
  2. Керівні принципи МПК у системі реагування в надзвичайній ситуації.
  3. Особливості використання під час психореабілітації методів і технік психотерапії
  4. Принципи соціально-психологічної реабілітації постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях.
  5. Соціально-психологічна реабілітація професійних контингентів
  6. Соціально-психологічна реабілітація осіб з деструктивною поведінкою та залежностями.
  7. Посткризове зростання в умовах соціально-психологічної реабілітації
  8. Форми та методи роботи в межах здійснення заходів з соціально-психологічної реабілітації.
  9. Контроль за соціально-психологічною реабілітацією.
  10. Психологічна комунікація в процесі реабілітації

11. Система соціально-психологічної реабілітації в Україні
12. Чинники, які сприяють розвитку соціально-психологічної реабілітації.
13. Структура та організація процесу соціально-психологічної реабілітації
14. Форми організації процесу соціально-психологічної реабілітації
15. Загальна характеристика форм організації соціально-психологічної реабілітації.
16. Основні аспекти організації соціально-психологічної реабілітації неповнолітніх.
17. Організація та порядок здійснення соціально-психологічної реабілітації дітей.
18. Теоретико-прикладні основи соціальної допомоги жінкам і дітям, які постраждали від домашнього насильства.
19. Законодавчо-нормативне забезпечення соціально-психологічної реабілітації осіб з інвалідністю.
20. Особливості соціально-психологічної реабілітації осіб з інвалідністю.
21. Соціально-психологічна реабілітація осіб, засуджених до позбавлення волі.
22. Законодавчо-нормативне забезпечення соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців – учасників бойових дій.
23. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів під час заліку:

35-40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

28-34 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

20-27 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

12-19 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

5-11 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0-4 балів – не володіє навчальним матеріалом або не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного дифереційованого заліку.

Перелік питань для підготовки до заліку:

1. Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами
2. Реабілітація та її різновиди.
3. Що таке професійна реабілітація?
4. Розкрийте поняття соціальної реабілітації
5. В чому полягають особливості психологічної реабілітації
6. Сутність медичної реабілітації та її відмінності від інших видів.
7. Місце реабілітаційної психології в структурі психологічної науки і практики.
8. Характеристика засад соціально-психологічної реабілітації.
9. Соціально-психологічна реабілітація осіб з патологічними залежностями.
10. Комплексний опис етапів соціально-психологічної реабілітації.
11. Робота з мотивацією в межах соціально-психологічної реабілітації особистості.
12. Особливості психологічної реабілітації учасників бойових дій
13. Особливості самодопомоги при реабілітації.
14. Психологічна реабілітація при кризових станах.
15. Особливості психологічної реабілітації осіб з фізичними травмами.
16. Що таке психотравмівна ситуація та її типи.
17. Наслідки переживання людиною психотравмівної події та їх характеристика.
18. Характеристика типів життєвих ситуацій відповідно рівня їхньої суб'єктивної складності та впливу на психічне здоров'я.
19. Причини, сутність та особливості колективних травм.
20. Види втрат та їх характеристика.
21. Типи віддалених наслідків психотравмівної події.
22. Особливості проведення скринінгу на ПТСР.
23. В чому полягають особливості посткризової психологічної діагностики дітей?
24. Піраміда інтервенцій з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації.
25. Характеристика заходів в межах соціально-психологічного супроводу людей, що зазнали травмівного впливу.
26. Профілактика стресових розладів у працівників сектору безпеки і оборони України.
27. Сутність та особливості проведення відновлювально-реабілітаційних заходів з персоналом екстремального профілю діяльності.
28. Соціально-психологічна реабілітація – майбутні перспективи.
29. Психотерапевтичні групи в реабілітаційному процесі.
30. Групи підтримки в реабілітаційному процесі.

31. Групи взаємодопомоги в реабілітаційному процесі.
32. Терапевтичні чинники, що сприяють досягненню змін у сприйнятті або поведінці членів груп взаємодопомоги.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни.
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗУ щодо академічної доброчесності.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями: навч. Посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 246 с.
2. Джудіт Герман. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань в сім'ї до політичного терору. Львів, 2015. 416 с.
3. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 416 с.
4. Горбунова В. В., Карачевський А. Б., Климчук В. О., Нетлюх Г. С., Романчук О. І. Соціально-психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО: посібник для ведучих груп. Львів : Інститут психічного здоров'я Українського Католицького Університету, 2016. 96 с.
5. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с.
6. Іпатов А.В., Професійна реабілітація інвалідів. Дніпропетровськ, 2005. 227 с.
7. Кризова психологія: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. О. В. Тімченка. – Х. : НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. – 383 с.
8. Максименко С.Д. Психологічна допомога тяжким соматично хворим : навч. посіб. / С.Д. Максименко, Н.Ф. Шевченко. – К. : Ін-т психології імені Г.С. Костюка; Ніжин : Міланік, 2007. – 115 с.
9. Оніщенко Н.В., Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія - Х. : Право, 2014. – 584 с.

10. Освітні основи реабілітології: монографія / А.Г. Шевцова. К.: МП Леся, 2009. 483 с.
11. Пророк Н., Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2018. 208 с. 6. Царенко Л., Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2018. 240 с.
12. Ромашин А.М. Первинна психологічна допомога і реабілітація в бойових умовах. Львів, 2014. 121с.
13. Савчин М.В. Вікова психологія : навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
9. Соціально-психологічна профілактика стресів та стресових розладів учнів та студентів : навч. посіб. / [за ред. В.Г. Панка, І.І. Цушка]. - К. : Ніка-Центр, 2007. – 164 с.
10. Титаренко Т. Життєві кризи : технологія консультування / Тетяна Титаренко. – К. : Главник, 2007. – С. 89-93, 116-120. – Психологічний інструментарій.
11. Черненко М.І., Аршава І.Ф. Медико-соціальна і психологічна реабілітація хворих та інвалідів. Дніпропетровськ, 2007. 606 с.

Інформаційні ресурси

1. Науковий журнал «Проблеми екстремальної та кризової психології». Режим доступу: <http://dcpp.nuczu.edu.ua/uk/>

Розробник:
начальник кафедри
психології діяльності
в особливих умовах
доктор психологічних наук, професор

Наталія ОНІЩЕНКО